

Pfv.II.21.354/2009/11.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága az ügyvéd által képviselt felperesnek az ügyvéd által képviselt alperes ellen vételár teljesítése és járulékai iránt a Pest Megyei Bíróság előtt 11.P.24.724/2006. szám alatt megindított és a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.21.411/2008/4. számú ítéletével befejezett perében az említett számú jogerős ítélet ellen az alperes 26. sorszám alatti felülvizsgálati kérelme folytán a 2010. március 23-án megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 120.000 (egyszázhuszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

I n d o k o l á s

A felek volt házastársak. A bíróság a házasságukat 2001. évben bontotta fel. Ezt megelőzően a házasság megromlása idején 1999. szeptember 1-jén a felek házassági vagyoni jogi szerződést kötöttek, amelynek tartalma - egyebek mellett - az volt, sz-i hrsz. alatti ingatlan alperes nevében nyilvántartott 128/1130 tulajdoni hányada a felperes különvagyonába tartozik. 2002. május 13-án a felek a fenti szerződésük idézett részét úgy módosították, hogy az említett tulajdoni hányad tekintetében az alperes tulajdonjogát visszaállítják, ebben a körben a szerződésüket - annak megkötése idejére visszamenőleg - megszüntetik. Mindkét szerződés teljes bizonyító erejű magánokiratban foglalt, jogi képviselő által ellenjegyzett volt. 2002. május 13-i kelettel egy másik szerződés is készült. Ennek tartalma az volt, hogy az alperes 8.000.000 forintért a fenti ingatlanhányadot a felperestől „visszavásárolja”, 2002. májusától ugyanezen év novemberéig havi 140.000 forintos részletekben, 2002. december 31-ig pedig a fennmaradó 7.720.000 forint vételárat is kiegyenlíti. Rögzítették azt is, hogy a házassági vagyoni jogi szerződés szerinti felperesi tulajdonjog az ingatlan-nyilvántartásban nem lett átvezetve, így a földhivatalnál teendőjük nincsen. Ezt a szerződést - kereseti követelése alátámasztásaként - a felperes a perben csatolta, az alperes azonban tagadta, hogy - az egyszerű magánokiratot - ő írta volna alá, vagyis kétségbe vonta, hogy az azon lévő alperesi aláírás az alperestől származik. Ennek bizonyítékként magánfelkérésre készült

írasszakértői véleményt csatolt, amely kizárta, hogy a szerződésen lévő aláírás az alperestől származik.

Az nem vitás a felek között, hogy kétszer 140.000 forintot 2002. május 13-át követően az alperes a felperesnek (gyermektartásdíjon felül) megfizetett. Ezt az összeget a felperes a vételár részletteljesítéseként számolta el, az alperes viszont azzal védekezett, hogy azt a felperesnél nevelkedő gyermekük színvonalas ellátására adta.

A perben kirendelt igazságügyi írásszakértő szakvéleménye szerint az azonos keltezésű okiratok közül mind az egyszerű magánokiraton, mind a teljes bizonyító erejű magánokiraton a felektől származó kézjegy szerepel. Az elsőfokú bíróság az alperes által csatolt írásszakértői vélemény és a bíróság által kirendelt igazságügyi szakértői vélemény ellentmondásának feloldására elrendelte a szakértők együttes meghallgatását, de ez eredményre nem vezetett.

A felperes a 2006. évben előterjesztett keresetében vételárhátralék jogcímén 7.720.000 forint megfizetésére kérte az alperest kötelezni, azzal, hogy az egyszerű magánokirat tartalma a valós. Az alperes tulajdonjoga „visszajegyzésének” az alperes általi visszavásárlás volt az alapja, de az alperes a vételárat csak csekély részben, 280.000 forint erejéig fizette meg.

Az alperes ellenkérelme - a már hivatkozott védekezése alapján - a kereset elutasítására irányult. Állítása szerint a házassági vagyoni szerződés 2003. május 13-i keletű, teljes bizonyító erejű okiratban foglalt módosítása ingyenes szerződés volt.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetének helytadva a felperest 15 napon belül teljesítendő 7.720.000 forint megfizetésére és ezen összeg után 2002. december 31-től félévenként járó kamat megfizetésére kötelezte. Érdemi döntésével összhangban határozott a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt illeték viselésének és a perköltség viselésének a kérdésében.

Ítéletének az indokolásában a bizonyítékok - az okiratok; a magánfelkérésre készült írásszakértői vélemény, a perben kirendelt igazságügyi írásszakértő véleménye, az okiratokat szerkesztő és a teljes bizonyító erejű okiratokat ellenjegyző ügyvéd tanúvallomása, valamint a felperes házastársa és édesapja tanúvallomása - mérlegelésének az eredményeként azt állapította meg, hogy mind az egyszerű, mind a teljes bizonyító erejű, a házassági vagyoni szerződést módosító okiratokat a felek maguk írták alá és a felperes a Pp. 196. § (1) bekezdéséhez fűzött vélelemmel szemben sikerrel bizonyította, hogy - a teljes bizonyító erejű okirat tartalmától eltérően - az említett tulajdoni hányadot ellenérték fejében ruházta vissza az alperesre. Ennek megállapításakor a már

említettéken felül értékelte az alperesnek a gyermektartásdíjat meghaladó többletteljesítését, valamint a részletekre vonatkozó személyes előadását is. Eszerint a felperesnek a tulajdoni illetőségre nem, csak az annak bérbeadásából származó jövedelemre volt valójában szüksége. A bérlettel kapcsolatosan azonban gyakorlati gondok merültek fel, a felperes az ingatlant nem tudta fenntartani és a visszaadása folytán több pénzhez jutott, mintha a problémás hasznosítású tulajdonjogát megtartotta volna. Az alperes által előadott kísérő körülményeknek az értékelése is azt támasztja alá, hogy a felperes a tulajdonjogot nem ingyenesen kívánta az alperesre visszaruházni.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen - a felperes keresetének az elutasítása érdekében - az alperes fellebbezett. Vitatta a bíróság által kirendelt szakértő véleményét és az egyszerű magánokirat tartalmát. Utalt arra, hogy a felperes hozzátartozói érdektelen személyeknek nem tekinthetők, így álláspontja szerint az ő tanúvallomásuk a keresetet alátámasztó bizonyítékként nem vehető figyelembe. Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság eljárása során az ő felkérésére készült írásszakértői vélemény és a perben adott szakvélemény ellentmondásait nem oldotta fel. Ezért feltétlenül szükség lett volna másik, újabb szakértő kirendelésére. Álláspontja szerint ténylegesen csak egy, az ügyvéd által ellenjegyzett szerződésmódosítás történt, amelyben az ingatlanhányadért ellentételezés nem történt.

A másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta és ennek megfelelően határozott a fellebbezési perköltségről. Ítéletének az indokolása szerint az elsőfokú bíróság a tényállást a bizonyítékok helyes mérlegelésével állapította meg. A szabadon mérlegelhető magánokiratokra is irányadó a Pp. 197. § (1) bekezdése, a Pp. 3. § (3) bekezdése és a 164. § (1) bekezdése alkalmazásával vont le a bizonyítási anyagból olyan következtetést, hogy a tényállásból megállapíthatóan visszterhes ügylet történt. Az egyszerű magánokirat aláírására vonatkozóan a magánfelkérésre készült írásszakértői vélemény és a perben kirendelt szakértő véleményének ütköztetését követően a bíróság által más szakértő kirendelésére csak akkor lett volna a Pp. 182. § (3) bekezdése szerinti szükség, ha a perben eljáró szakértő véleménye homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével ellentétes volna. Az alperes azonban a perbeli szakvélemény aggályosságát csak az ő felkérésére adott véleménnyel támasztotta alá. Ez viszont nem volt elegendő. A peradatok ugyanis az elsőfokú bíróság által kirendelt szakértő véleményét erősítették, amellet, hogy az alperesi felkérésre adott vélemény érdektelennek egyébként sem tekinthető. A teljes bizonyító erejű magánokirathoz fűződő vélelmet így a felperes sikerrel döntötte meg.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Elsődlegesen a kereset elutasítását kérte, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével. Másodlagosan az ítéletek hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta. Jogszabálysértésként a Csjt. 31. § (5) bekezdésén keresztül alkalmazandó Ptk. 200. § (1) bekezdését, 240. §-át, 217. és 218. §-át, valamint a Pp. 196. §-át, 199. §-át, 220. § (1) bekezdését, 221. § (1) bekezdését jelölte meg. Kérélmé indokolásában érthetetlennek ítélte, hogy ahhoz képest, miszerint egyetlen, a jogi képviselő által ellenjegyzett szerződésmódosítás történt, milyen alapon követel a felperes 7.720.000 forintot és ennek kamatait. Érthetetlennek ítélte a 8.000.000 forintos vételár megjelölését is. Változatlanul tagadta, hogy a felperes által csatolt egyszerű magánokiratot aláírta, illetőleg, hogy az azon szereplő nevének aláírása tőle származik. Változatlanul kifogásolta a felperes édesapja és házastársa tanúvallomásának a felperesi keresetet alátámasztó értékelését. Hivatkozott arra, hogy a szerződésmódosítást szerkesztő ügyvéd csak tervezetről beszélt (az ellenjegyzetteken kívül), ami viszont nem azonos a megkötött szerződéssel. Azt, hogy az ellenjegyzett szerződésmódosítás valótlan volna, az ügyvéd foglalkozású tanú sem állította. Az a körülmény, hogy a gyermeke anyjának a szerződés módosítása után több pénzt juttatott, még nem jelentheti egyben azt is, hogy a módosítás visszerterhes volt. Kifogásolta, hogy bár az alperes indítványozta az elsőfokú eljárásban új szakértő kirendelését és ezt az elsőfokú bíróság indokolás nélkül mellőzte, a másodfokú bíróság ezt a kifogásolását figyelmen kívül hagyta.

Érvelt azzal is, hogy a házassági vagyoni jogi szerződés megkötéséhez vagy közokirati, vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirati forma szükséges (Csjt. 27. §). A felek a szerződésüket szabadon módosíthatják (Csjt. 31. § (5) bekezdése alkalmazásával Ptk. 240. §), továbbá, hogy a szerződés tartalmát szabadon állapíthatják meg. A módosításhoz viszont ugyanolyan alakosságok szükségesek, mint a szerződés megkötéséhez (Ptk. 217. és 218. §-ai). Mindezekből egyértelmű, hogy a felperes által csatolt egyszerű magánokirat sem a formai, sem a tartalmi követelményeknek nem felel meg. A Pp. 220. § (1) bekezdés b) és 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettség terheli a bíróságot, amelynek nélkülözhetetlen eleme a felajánlott bizonyítás mellőzésének a külön is történő megindokolása, amit az elsőfokú bíróság elmulasztott.

A felülvizsgálati álláspont szerint a másodfokú bíróság a Pp. 199. §-át sértve hagyta helyben azt az ítéletet, amelyben őt az elsőfokú bíróság úgy kötelezte pénz fizetésére, hogy ilyen kötelezettséget sem írásban (érvényes okiratban), sem szóban nem vállalt. A törvényes határidőn túl előterjesztett „kiegészítő” beadványában az alperes súlyos eljárási szabálysértésként hivatkozott arra, hogy az

elsőfokú bíróság jegyzőkönyve nem tartalmazza azon elhangzott indítványát, hogy „ellenőrző” szakértő kirendelését kéri.

Az alperes ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem alapos.

Az ügyben eljáró bíróságok a perben rendelkezésre álló ellentétes bizonyítékok mérlegelésével állapították meg a jogvita eldöntéséhez szükséges és a döntésnél irányadó tényállást. Az ellentétes adatokból ugyan általában többféle következtetést is le lehet vonni, de a rendkívüli jogorvoslati jellegből következően a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéleti tényállás „felülmérlegelésének” nincs helye (BH 2001/4/197.), hanem csak az vizsgálható, hogy a mérlegelés során az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással lévő eljárásjogi jogszabálysértést történt-e. A bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó eljárási szabály, a Pp. 206. §-ának a megsértése pedig csak akkor állapítható meg, ha a bíróság iratellenes, ellentmondó, a per adataiból okszerűen nem következő megállapítást tett (BH 1995/2/103.).

A fenti, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését eredményező súlyos mérlegelési hibán belül az iratellenesség nem azt jelenti, hogy a bíróság tényállásbeli megállapítása egy-egy bizonyítékkal ellentétes, hanem az iratellenesség fogalmát csak az meríti ki, ha a bíróság a Pp. 206. §-a szerinti, a bizonyítékok összességében történt értékelése ellentétes a perben felmerült és rögzített bizonyítékokkal. A bíróság az egyes bizonyítékok kellően megindokolt elfogadásával (mérlegeléssel) olyan tényállást is megállapíthat, amely a fél által vitatott bizonyítás tartalmával nem áll ugyan összhangban, de a per egyéb adataira figyelemmel nem okszerűtlen (BH 2001/6/301.).

Mindezen, a mérlegelés jogszerűségének a vizsgálatakor irányadó szempontokat az adott ügyre vonatkoztatva és a hatályos felülvizsgálati kérelem keretein belül (BH 1998/2/83-II.) a Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt azt emeli ki, hogy az alperesi felülvizsgálati érvelés (egyik) alapjául szolgáló 2002. május 13-i keletű, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt szerződés a kérdéses ingatlanhányad alperesre „visszaszármaztatása” tekintetében az ingyenességre vagy a visszterhességre nem tartalmaz adatokat. Ezért a Ptk. 201. § (1) bekezdése értelmében a visszterhesség vélelme érvényesül, figyelemmel arra is, hogy ekkor a szerződő felek a házasság felbontására tekintettel már nem voltak hozzátartozók. Téves tehát az az alperesi érvelés, hogy az eljáró bíróságok a jogi képviselő által ellenjegyzett okiratban foglalt ingyenes felperesi kötelezettséget tartalmazó szerződéssel merőben ellentétesen – a bizonyítékokat jogszabálysértően, mert

iratellenesen mérlegelve - állapítottak meg a szerződés visszsterhes voltát.

A visszsterhességet megállapító mérlegelés jogszerűségének (iratellenességtől mentességének) alátámasztásaként értelemszerűen ügydöntő jelentőséget kell tulajdonítani az alperes (a 8. sorszámú elsőfokú bírósági jegyzőkönyvbe foglalt) személyes előadásának. Ebben maga az alperes adta elő ugyanis azokat a körülményeket és okokat, amiből nyilvánvaló, hogy a „visszaadás” nem ingyenes, hanem hangsúlyosan visszsterhes volt, az alperes fizetési kötelezettséget vállalt, és az ellentételezés kis részében meg is történt (Pest Megyei Bíróság 11.P.24.724/2006/8. sorszámú jkv. 3. old.). A 140.000-140.000 forintnak az alperes által vállalt ellenérték részbeni teljesítésekénti jogerős ítéleti értékelését az alperes ahhoz képest, hogy az éppen egybeesett a teljes bizonyító erejű magánokirat kiegészítéseként készült egyszerű magánokiratban foglalt részteljesítésekkel, nem vitathatja. Nem lehet vétetlenszerű egybeesésnek tekinteni, hogy az alperes éppen a részletekkel egyező összegben kívánta gyermekei anyját támogatni (amivel az alperes védekezésésként érvelt), amit egyébként ilyen módon sem előtte, sem utána ugyanilyen összegben nem tett meg. Az alperes által kért értékelés a bizonyítékok okszerűtlen értékelése lenne.

A felperesi kereseti tényállást alátámasztó fent idézett alperesi nyilatkozattal egybeesően valló felperesi hozzátartozók tanúvallomását önmagában a hozzátartozói mivoltuk miatt az alperes alaptalanul igényli a bizonyítékok köréből érdekeltség okából kirekeszteni. A Pp. 170. § (3) bekezdés b) pontja alapján a hozzátartozókat a családjogi vagyoni viszonyok tekintetében tanúvallomási kötelezettség terheli, közismerten abból a törvényhozói megfontolásból, hogy a hozzátartozóik családjogi jogviszonyon alapuló ügyekben a legközvetlenebb ismeretekkel ők bírhatnak. Hozzátartozói mivoltuk a vallomásuk figyelmen kívül hagyására, - ha a vallomásokat az egyéb peradatok, mint adott esetben is, alátámasztják - nem alkalmas (BH 1991/10/398.).

Az alperes érvelésétől eltérően a hozzátartozó tanukon kívül a teljes bizonyító erejű magánokiratot szerkesztő érdektelen ügyvéd tanúvallomása is a visszsterhességet támasztja alá. E tanúvallomás, ha nem is közvetlenül, de a közvetetett bizonyítékok láncolatába logikusan illeszkedve bizonyítja a felperes kereseti tényállásának valóságát.

A tanúvallomásokkal összhangban álló - és az ellentételezés összegét, mértékét is tartalmazó - magánokirat bizonyítékkénti elfogadását is tévesen sérelmezi az alperes. Ami a formai kellékeket illeti az alperesi aláírás tőle származását illetően a perben kirendelt szakértő pozitív véleménye nem volt

ellentmondásos, és a bizonyítékok mérlegelésekor a másodfokú bíróság az ebben a körben mellőzött bizonyítás szükségtelenségét, az egyszerű magánokiratnak mind a visszterhességre, mind az ellentételezés mértékére vonatkozó megfelelő bizonyítékkénti elfogadását kellően meg is indokolta (indokolás 3. old. utolsó bekezdés). Az alperesi hivatkozással ellentétben a Pp. 220. § (1) bekezdésében és 221. § (1) bekezdésében előírt indokolási kötelezettség tehát nem sérült.

Téves az az alperesi álláspont is, miszerint ezen magánokirat az ügyvéd által ellenjegyzett ugyanazon a napon keltezett és aláírt magánokiratban foglalt szerződésnek a módosítása lenne, és ezért a közokirati vagy ügyvéd által ellenjegyzet magánokirati forma a módosítás feltétele lett volna. A Csjt. 27. §-ára hivatkozás e vonatkozásban azért alaptalan, mert - elnevezésétől függetlenül - nem házassági vagyoni jogi szerződés az ingatlan hányad visszaszármaztatására vonatkozó szerződés, hanem a 27. § (3) bekezdés második fordulata alá eső, az életközösség megszakítását követően a házassági vagyoni jogi igények rendezése tárgyában létrejött, alakszerűséghez általában (az ingatlanokat kivéve) nem kötött szerződés. Ekként pedig alakszerűségére a Csjt. 31. § (5) bekezdésében foglalt utalásnak megfelelően alkalmazandó Ptk. 365. § (3) bekezdése alapján alakszerűségi érvényességi feltétele csupán az írásba foglalás volt. Így egyszerű magánokiratba foglalva is - a Legfelsőbb Bíróság XXV. Polgári Elvi Döntésében foglaltakra figyelemmel - az alakszerűségi követelményeknek megfelelt. Az alperesi felülvizsgálati hivatkozás szerinti, a szerződések alakszerűségére vonatkozó Ptk. 217. §-a és 218. §-a tehát nem sérült. Megjegyezve, hogy éppen a perbeli esetben, amikor költségkímélés céljából a felperes tulajdonjoga átvezetésére a házassági vagyoni jogi szerződés alapján nem is került sor, a házassági vagyoni jogi igényeket rendező mintegy a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt szerződést az ellentételezésre vonatkozóan kiegészítő szerződésnek az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas okirat kellékeinek nem kellett megfelelnie.

A leírtakból következik, hogy az okiratok bizonyító erejére, érvényességi kellékeire és az okirati bizonyítás eredményére vonatkozó eljárási szabályokat (Pp. 196. §, 199. §) az eljáró bíróságok nem sértették meg, illetőleg a vonatkozó anyagi jogi szabályokat (Csjt. 27. §, Csjt. 31. § (5) bekezdése folytán alkalmazandó Ptk. 365. § (3) bekezdése) is megtartva azt a tényállást, hogy az ingatlanhányad „visszaruházása” 8.000.000 forint fejében történt meg, a bizonyítékok Pp. 206. §-ával összhangban állapították meg. Így a jogerős ítéleti tényállás a felülvizsgálati eljárás során is irányadó kellett legyen (BH 1995/2/134.). Miután pedig az nem vitás, hogy a 8.000.000 forintból az alperes csupán 280.000 forintot teljesített, az a jogerős ítéleti jogi következtetés is jogszerű Ptk. 198. §-a alapján, hogy

az alperes a még kiegyenlített vételárhátralék, továbbá a Ptk. 301. §-a alapján annak kamatai megfizetésére köteles.

Az alperes Pfv.9. sorszámú ún. kiegészítő felülvizsgálati kérelmével kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság még arra mutat rá, hogy a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének határidején túl felhozott kifogások a felülvizsgálati kérelem kiterjesztésének a tilalma miatt (BH 1998/2/83-II.) már éppúgy nem voltak értékelhetőek, mint a felülvizsgálati tárgyaláson előterjesztett a hatályos felülvizsgálati kérelmet meghaladó érvek. Egyébként is megállapítható a peradatokból, hogy a Pp. 118. § (2) bekezdése szerinti kérelmet a jegyzőkönyv kiegészítésére az alperes nem terjesztett elő. A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (1) bekezdése alapján pedig a rendelkezésre álló iratok alapján dönt.

A kifejtetteknek megfelelően ezért a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az alperest a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján (a 32/3002.(VIII.22.) IM rendeletben foglaltakra is tekintettel a felperes felülvizsgálati eljárási költségei megtérítésére kötelezte.

Budapest, 2010. március 23.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő